

TEMAVEILEDNING

Temaveiledning til storulykke- forskriften § 7 om strategi for å forebygge og begrense storulykker

Koordineringsgruppen for
storulykeforskriften

Versjon 2 – Desember 2021

Innledende kommentarer om temaveileder for strategi.....	2
Om strategi.....	2
Om mål og handlingsprinsipper	4
Strategidokumentets struktur og innhold.....	6
Innhold i strategidokumentet.....	6
Frister for utarbeidelse og oppdatering.....	6

INNLEDENDE KOMMENTARER OM TEMAVEILEDER FOR STRATEGI

Temaveiledningen er utarbeidet for å lette virksomhetenes arbeid med å lage og oppdatere strategien, og tilsynsmyndighetenes oppfølging av denne.

Myndighetenes målsetning med temaveiledningen er at det skal bli lettere for virksomhetene å forstå hva som forventes av en strategi etter storulykkeforskriften¹ § 7, hvordan den kan bygges opp og sammenhengen mellom strategien og systemkravene i storulykkeforskriften, internkontrollforskriften² og rammeforskriften³/ styringsforskriften⁴ for de anleggene denne gjelder for.

Virksomhetene står imidlertid selv fritt til å utforme strategien slik det passer egen aktivitet og virksomhetens ivaretagelse av annet HMS-regelverk.

Temaveiledningen ble først publisert i 2018. Denne revisjonen tydeliggjør enkelte begrep og gir eksempler på mål og handlingsprinsipper. Det er også presisert at strategien ikke må være et eget dokument, men kan være en egen selvstendig del av virksomhetens øvrige styrende dokumenter.

OM STRATEGI

Strategi for å forebygge og begrense storulykker skal utarbeides av virksomheter som er underlagt storulykkeforskriften. Kravene til strategi er gitt i § 7 i storulykkeforskriften (gjengitt nedenfor).

§ 7 STRATEGI FOR Å FOREBYGGE OG BEGRENSE STORULYKKER

Den ansvarlige for storulykkevirksomheten skal utarbeide et dokument som beskriver virksomhetens strategi for å forebygge og begrense storulykker. Strategien skal tilpasses virksomhetens art, risiko, størrelse og kompleksitet. Den skal beskrive virksomhetens overordnede mål og handlingsprinsipper, ledelsens rolle og ansvar samt arbeidet for systematisk og kontinuerlig å redusere storulykkerisikoen, jf. vedlegg III. Den ansvarlige skal sikre at strategien gjennomføres.

Strategien skal utarbeides innen følgende frister:

- a) for nye virksomheter, i rimelig tid før de farlige kjemikaliene tas inn på anlegget, og
- b) for virksomheter som endrer sine farlige kjemikalier eller øker sine mengder av farlige kjemikalier slik at virksomheten omfattes av forskriften, i rimelig tid før endringen skjer.

Strategidokumentet skal legges fram for tilsynsmyndighetene på forespørsel.

Den ansvarlige for virksomheten skal regelmessig gjennomgå og om nødvendig oppdatere strategien. Den skal minimum gjennomgås og oppdateres hvert femte år.

¹ Forskrift om tiltak for å forebygge og begrense konsekvensene av storulykker i virksomheter der farlige kjemikalier forekommer.

² Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter.

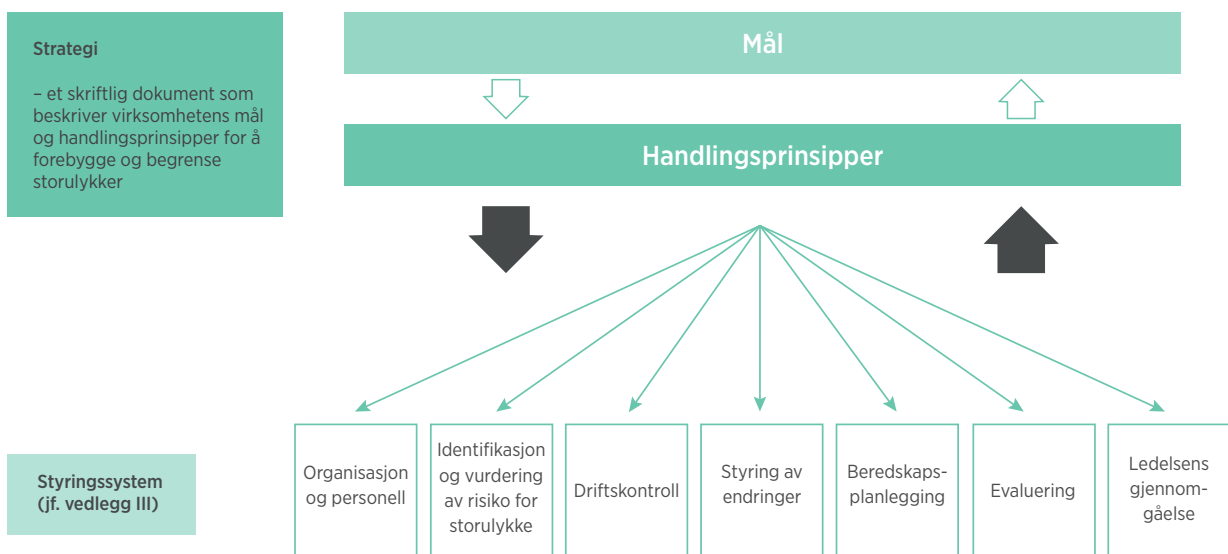
³ Forskrift om helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten og på enkelte landanlegg.

⁴ Forskrift om styring og opplysningsplikt i petroleumsvirksomheten og på enkelte landanlegg.

En strategi er fastsettelse av virksomhetens langsiktige mål, og de tiltak som iverksettes for å nå disse målene. Hensikten med strategien er at den skal dokumentere hvordan virksomheten skal nå sine mål om å forebygge og begrense storulykker og synliggjøre ledelsens forpliktelse. Strategien skal angi virksomhetens mål for å forebygge og begrense storulykker, og hvordan målene skal nås gjennom gitte handlingsprinsipper. Handlingsprinsippene skal beskrive hvilke tiltak virksomheten har for å oppnå målene.

Strategien skal synliggjøre at ledelsen forplikter seg til å arbeide for at risiko som påføres omgivelsene er på et akseptabelt nivå, slik at sikkerheten for mennesker, miljø og materielle verdier blir tilfredsstillende ivarett. Strategien skal være styrende for virksomhetens sikkerhetsarbeid.

Strategien skal gjennomføres ved hjelp av virksomhetens styringssystem. Styringssystemet skal ivareta kravene i storulykkeforskriften vedlegg III, internkontrollforskriften og rammeforskriften/styringsforskriften for de anleggene denne gjelder for (se veiledning til storulykkeforskriften § 4).

FIGUR 1. Illustrasjon av sammenheng mellom strategien og styringssystemet. Se storulykkeforskriften vedlegg III og veiledningen til denne for utdyping av hva som omfattes av de ulike delene av styringssystemet.

Strategien skal baseres på relevante storulykkescenarioer og risikovurderinger av disse. Omfanget skal være tilpasset virksomhetens art, størrelse, kompleksitet og risiko.

Det kan i mange tilfeller være hensiktsmessig for virksomheten at strategien er en del av virksomhetens øvrige strategier og/eller mål for helse, miljø og sikkerhetsarbeidet. Uansett må virksomhetens overordnede mål og handlingsprinsipper for å forebygge og begrense storulykker komme tydelig frem.

De ansatte skal sikres medvirkning i virksomhetens systematiske arbeid for å forebygge og begrense storulykker. Både ansatte og innleide skal ha nødvendig informasjon om risiko for storulykker og beredskap mot slike hendelser. Virksomheten må derfor sørge for at strategien gjøres kjent for relevant personell, slik at de får større forståelse for virksomhetens risiko for storulykker og betydningen av at rutiner og prosedyrer etterleves.

OM MÅL OG HANDLINGSPRINSIPPER

For å tydeliggjøre ledelsens og virksomhetens fokus og ambisjon for å forebygge og begrense storulykker, skal strategien beskrive mål og handlingsprinsipper. Disse skal samlet gi et bilde av hele virksomhetens arbeid for å sikre mennesker, miljø og materielle verdier, og hvordan dette blir ivaretatt gjennom virksomhetens styringssystem.

Virksomhetens mål er grunnlaget for sikkerhetsarbeidet. Målene skal beskrive virksomhetens fokus og ambisjoner for å sikre lavest mulig risiko for storulykker til enhver tid. Mål bør velges slik at de kan følges opp på både kort og lang sikt, og bidra til virksomhetens arbeid med kontinuerlig forbedring.

Ved utarbeidelsen av målene bør virksomheten ta utgangspunkt i de identifiserte storulykkerisikoene, virksomhetens ulike aktiviteter, prosesser og anleggsenheter samt organisasjonens kompleksitet.

EKSEMPLER PÅ OVERORDNEDE MÅL:

- ingen storulykker, skader eller utslipp
- å unngå storulykker gjennom systematisk arbeid i alle ledd

Målene oppnås ved hjelp av fastsatte handlingsprinsipper. Handlingsprinsippene er det som knytter overordnede mål og styringssystem sammen. Handlingsprinsippene beskriver hvilke tiltak virksomheten har for å oppnå målene. I virksomhetens styringssystem bør det fremgå hvordan handlingsprinsippene gjennomføres, eksempelvis gjennom gitte prosedyrer og rutiner.

Handlingsprinsippene bør si noe om hvordan virksomheten har bygd opp styringssystemet for å nå målene, hvilke prinsipper som ligger til grunn for virksomhetens risikostyring, hvordan ressursene settes inn, hvordan arbeidet følges opp og rutiner for endring av strategien. De bør relateres til elementene i styringssystemet, og bør dekke de ulike punktene i vedlegg III i storulykkedokumentasjonen.

EKSEMPLER PÅ HANDLINGSPRINSIPP HENTET FRA NOEN AV KRAVENE I VEDLEGG III:

Organisasjon og personell:

- Alle ansatte og innleide skal ha tilstrekkelig kunnskap, kompetanse og nødvendig opplæring slik at de kan utføre sine oppgaver på en sikker måte.
- Alle ansatte er gjort kjent med potensialet for storulykke og de har opplæring for å unngå og begrense virkningen av mulige hendelser.
- Ledelsen skal sikre at ansatte har tilstrekkelig kompetanse om prosess-sikkerhet.
- Opplæringsbehov for egne ansatte og innleide er avklart og opplæring dokumentert.
- Fordeling av ansvar og arbeidsoppgaver er avklart.

Driftskontroll:

- Anleggets tekniske tilstand opprettholdes gjennom systematisk vedlikehold.
- Sikkerhetskritisk utstyr er identifisert og kontrolleres jevnlig for å sikre at funksjonen forblir intakt.

Styring av endringer:

- Alle endringer blir vurdert og dokumentert med hensyn på risikopotensiale.
- Endringer i organisasjon og bemanning i eksisterende og nye anlegg/ produksjonsprosesser gjennomføres og vurderes i henhold til virksomhetens system for styring av endringer.
- Det er definert hvilke roller som skal delta i endringsprosessen.
- Nødvendige tiltak, inkludert opplæringsbehov og endringer i prosedyrer kommer fram av endringsprosessen.

Evaluering og ledelsens gjennomgåelse:

- Det er rutiner og system for å ivareta oppfølging og eventuell granskning av uønskede hendelser.
- Alle ulykker og hendelser med storulykkepotensiale rapporteres og granskes for å identifisere direkte og bakenforliggende årsaksforhold.
- Det er etablert plan for intern revisjon av styringssystemet for å evaluere om det fungerer etter hensikten.
- Det er rutiner for å iverksette korrigerende tiltak ved avdekking av avvik.
- Øverste ledelse vurderer jevnlig om styringssystemet er hensiktsmessig for å oppfylle virksomhetens strategi og målsettinger.
- Ledelsens gjennomgåelse vurderer strategi for å forebygge og begrense storulykke samt styringssystemets effektivitet med hensyn på prosess-sikkerhet.

Styringssystemet må inneholde detaljerte rutiner og prosedyrer for å ivareta handlingsprinsippene.

STRATEGIDOKUMENTETS STRUKTUR OG INNHOLD

Strategien bør helst være kortfattet. Den bør enten være et selvstendig dokument, eller et eget kapittel i et styrende dokument. Opplysningene må ikke være spredd i flere kapitler eller dokumenter, men dersom det er hensiktsmessig for virksomheten kan strategien være en del av virksomhetens øvrige strategier. Ut fra dokumentet bør det tydelig fremkomme:

- hvilken virksomhet strategien gjelder for
- at dokumentet er en strategi for å forebygge og begrense storulykker etter storulykkeforskriften
- dato for utarbeidelse av strategien og versjon
- hvem som har ansvaret for å utarbeide og godkjenne strategien.

INNHOLD I STRATEGIDOKUMENTET

- Virksomhetens overordnede målsettinger og hvordan virksomheten arbeider for å sikre at den overordnede målsettingen nås gjennom virksomhetens handlingsprinsipper.
- Beskrivelse av ledelsens rolle og ansvar i dette arbeidet.
- Beskrivelse av hvordan mål og handlingsprinsipper henger sammen med virksomhetens kartlegging og vurdering av risiko og kravene til forebyggende og konsekvensreducerende tiltak.
- Hvordan strategien for å forebygge og begrense storulykker ivaretas gjennom virksomhetens styringssystem.

FRISTER FOR UTARBEIDELSE OG OPPDATERING

I henhold til storulykkeforskriften § 7 skal nye storulykkevirksomheter utarbeide en strategi i rimelig tid før farlige kjemikalier tas inn på anlegget. Eksisterende virksomheter som blir omfattet av storulykkeforskriften fordi de endrer sin beholdning av farlige kjemikalier, skal utarbeide en strategi i rimelig tid før endringen gjennomføres. Med rimelig tid menes at strategien skal utarbeides så snart virksomheten har oversikt over de opplysningene som skal legges til grunn for strategien.

Strategien skal gjennomgås regelmessig og om nødvendig oppdateres, minimum hvert femte år. Strategien skal også vurderes som en del av ledelsens gjennomgåelse, jf. vedlegg III nr. 7.

Strategien skal også gjennomgås, og om nødvendig oppdateres, ved endringer i virksomheten som beskrevet i storulykkeforskriften § 10. Dette gjelder endringer i virksomhetens anlegg, lagringssted, organisasjon, prosess eller farlige kjemikaliers egenskaper, tilstand eller mengde som kan ha betydelig innvirkning på risiko for storulykker.

Strategidokumentet skal ikke sendes tilsynsmyndighetene, men vises myndighetene ved forespørsel, for eksempel i forbindelse med tilsyn. For de sikkerhetsrapportpliktige virksomhetene bør det i sikkerhetsrapporten gis en bekreftelse på at virksomheten har en strategi for å forebygge og begrense storulykker. Strategien kan vedlegges sikkerhetsrapporten ved innsendelse, dersom virksomheten ønsker det.

**Direktoratet for
samfunnsikkerhet
og beredskap**

Rambergveien 9
3115 Tønsberg

Telefon 33 41 25 00

postmottak@dsb.no
www.dsb.no

ISBN 978-82-7768-400-0 (PDF)
HR 2338
Desember 2021

 /DSBNorge

 @dsb_no

 dsb_norge

 dsbnorge